

GROEIEND AANTAL VRIJWILLIGERS GAAT LANGS BIJ GEDETINEERDEN

DEN HAAG - Steeds meer mensen in Nederland gaan als vorm van vrijwilligerswerk op bezoek bij gedetineerden en TBS-patiënten. Volgens een recent onderzoek van het ministerie van Justitie zijn er momenteel zo'n veertig organisaties, met in totaal een bestand van 3600 vrijwilligers, op dit gebied actief. Eind deze maand wordt een beleidsnotitie gepresenteerd waarmee het departement deze vorm van vrijwilligerswerk, dat jaarlijks op een subsidie van 1,6 miljoen euro kan rekenen, wilt gaan professionaliseren. Zo moeten alle organisaties van hun vrijwilligers een verklaring van goed gedrag kunnen overleggen. Op hun beurt hebben organisaties als Gevangenzorg Nederland en Humanitas, twee grote spelers op dit gebied, gevraagd om een avondprogramma voor gevangenen zodat gedetineerden deze bezoekers ook 's avonds kunnen ontvangen. Jaarlijks zijn 33.000 mensen gedetineerd in Nederlands gevangnissen. De gemiddelde straf is zo'n vier maanden.

VRIJWILLIGERSWERK: RUMMIKUBBEN MET TBS'ERS

Zo'n veertig organisaties organiseren bezoeken van vrijwilligers aan gevangenen en tbs'ers. Spelletjes doen, een pittig gesprek: het kan allemaal. „Laatst bespraken we angst.”

„Je zal wel bang zijn geweest”, veronderstelde een TBS-patiënt begripvol toen Karlijn hem tijdens een potje rummikub vertelde dat dit haar eerste bezoek aan een dergelijke instelling betrof. Het was ook spannend voor de 22-jarige studente criminologie om als enige vrijwilligers een huiskamer met een tiental TBS'ers te betreden. „Ik wist niet goed wat te verwachten, je hebt bij deze mensen toch het beeld van een 'freaky' crimineel. Maar sommigen bleken zo lief en aardig dat ik me afvraag wat ze toch moet hebben gedaan om hier te belanden. Er zijn vast heftige dingen gebeurd, maar ik heb geen toegang tot hun dossiers. En eigenlijk wil ik het ook niet weten.”

Karlijn is een van de 3600 vrijwilligers die regelmatig langs gaat bij gedetineerden en TBS'ers. Justitie heeft de afgelopen maanden deze vorm van vrijwilligerswerk in kaart gebracht. Er blijken maar liefst veertig organisaties die zich het lot van gevangenen aantrekken. De grootste spelers zijn Exodus, Humanitas, Gevangenzorg Nederland en de belangenorganisatie Bonjo met de stichting Vrij. Karlijn is bij dit werk betrokken geraakt via Surant, een studentenorganisatie die nauw samenwerkt met Humanitas en ook groepsbezoeken opzet. „Een groep vrijwilligers gaat dan aan de hand van een thema om de tafel zitten met TBS'ers”, vertelt Dew Koesal. „Zo besproken we laatst 'angst', natuurlijk een spannend thema in zo'n groep. Maar het leverde een heel boeiend gesprek op. TBS'ers kunnen hun gevoelens vaak goed onder woorden brengen, daar zijn ze erg geoefend in. Dat is een groot verschil met 'gewone' gedetineerden.”

Met dank aan 400 vrijwilligers organiseerde Gevangenzorg Nederland het afgelopen jaar 2500 bezoeken voor ruim 500 gedetineerden. Directeur Hans Barendrecht, voorheen werkzaam bij het gerechtshof, zette de organisatie zo'n vijftien jaar geleden vanuit een zolderkamer op. Hij benadrukt dat hij vindt dat mensen moeten boeten voor hun daden. „Maar het is belangrijk veroordeelden al tijdens hun straf te helpen met de voorbereiding op het leven buiten de muren.” Daarbij verwijst hij naar het hoge recidivecijfer, nog altijd valt 70 procent van de ex-gedetineerden terug in de criminaliteit. Barendrecht is ervan overtuigd dat we ook onszelf als maatschappij helpen door gedetineerden bij te staan.

Zelf bezoekt hij iemand die tot levenslang is veroordeeld. „De wetenschap dat die persoon nooit meer vrijkomt is heel heftig. We praten over zijn thuisfront, ik heb hem aangemoedigd een studie op te pakken en we bespreken hoe hij een aanvaring met het gevangenispersoneel misschien beter had kunnen aanpakken.”

Aan vrijwilligers geen gebrek, maar veel gedetineerden weten niet van deze mogelijkheid. Vandaar dat Bonjo, de belangenorganisatie van gedetineerden, onlangs 500 posters heeft opgehangen in justitiële inrichtingen. Misdadaverslaggever John van den Heuvel hulde zich voor deze gelegenheid in een boevenkloffie. Bonjo doet veel moeite om voor elke gedetineerde een bezoeker te vinden die de taal van het land van herkomst van de veroordeelde spreekt. Zo is een vrijwilliger gezocht die Somalisch spreekt voor iemand die vastzit in verband met piraterij. De inventarisatie van Justitie is onder meer door Bonjo aangegrepen om te pleiten voor de mogelijkheid van avondbezoek.

„Bezoekers moeten nu vaak op rare tijden opdaven, zoals acht uur 's ochtends”, moppert Nico Epskamp van de stichting. „'s Avonds zitten ze veel op cel, door bezuinigingen is geen mankracht beschikbaar om de gedetineerden naar de bezoekersruimte te begeleiden.” Projectleider Edo Bromet van het ministerie van Justitie erkent dat het voor veel vrijwilligers lastig is overdag tijd vrij te maken.

Hij belooft dat het departement zich hard gaat maken voor een avondprogramma waarin deze bezoeken kunnen worden opgenomen.

's Avonds of 's middags, dat maakt voor studente Karlijn voorlopig niks uit. Eén keer in de drie weken schuift ze aan bij 'haar' TBS'ers. Ze doen spelletjes of praten over van alles. „Ze zijn heel geïnteresseerd in mijn leven. Dat ik uit Limburg kom en nu in Amsterdam woon vinden ze leuk. En natuurlijk vragen ze naar mijn studie. 'Criminologie? Oh, dan zit je hier goed', zeggen ze met zelfspot." Zij vindt het interessant om inzicht te krijgen in het alledaagse leven in een TBS-instelling. „Toch doe ik dit niet alleen vanwege mijn studie, het voelt goed om iets voor een ander te doen. Niet iedereen is even 'verwijtbaar' voor zijn gedrag. En eigenlijk vind ik het inmiddels heel relaxt. Ik studeer, heb een baan erbij, de bezoeken aan mijn TBS'ers zijn misschien wel de meest ontspannende uurtjes van de maand."

TRAINING EN DE GEBODEN

Vrijwilligers die langs gaan bij gedetineerden moeten daar goed op voorbereid zijn, eist Justitie van de betrokken organisaties. Onder meer Gevangenzorg Nederland geeft meerdaagse trainingen aan mensen die zich hiervoor opgeven. Er wordt getraind aan de hand van een daarvoor opgesteld 'competentieprofiel'. In de training komen enkele handreikingen naar voren:

- Scheid de boef van het delict
- Geef hem/haar geen geld
- Loop op verjaardagsfeestjes niet te koop met de sores van de gevangene
- Praat nooit met de pers over je boef

Door: journalist Bernice Breure
juni 2010, GPD
geplaatst met toestemming van de auteur